

Utrecht, december 2024

Beste lezer,

Door onze verhuizing naar Utrecht heb ik me meer dan gebruikelijk beziggehouden met het archief van onze stichting en vereniging. Ik stuitte onder andere op de ‘Mededelingen van de vereeniging voor calvinistische wijsbegeerte’ – in feite de voorganger van Aspecten – waarvan de eerste uitgave in januari 1936 verscheen. Daarin wordt verslag gedaan van de oprichtingsvergadering van de vereniging op 14 december 1935.

Wat mij trof in dit verslag is dat de voorzitter prof. dr. Dirk Vollenhoven in zijn openingswoord de kern verwoordde van wat we nu onze ‘missie’ zouden noemen: ernst maken met het dienen van God, óók in de filosofie. Ondanks alle veranderingen die de stichting en vereniging hebben ondergaan, is dit de bron die verleden en heden met elkaar verbindt.

Vanaf deze plaats wil ik graag mijn dank uitspreken richting Dirk van Schepen, die acht jaar lang deel heeft uitgemaakt van het bestuur, waarvan een groot deel als voorzitter. Ik zie uit naar de samenwerking met Jan Gooijer, die het stokje van hem overneemt.

Ik kijk met dankbaarheid terug op alles wat we afgelopen jaar mochten doen en met verwachting vooruit naar het komende jaar. Er staan mooie activiteiten op de planning, van een oratie en een afscheidsrede tot de lancering van onze podcast.

Wilt u ons blijven steunen, zodat we onze missie handen en voeten kunnen blijven geven? U kunt uw gift overmaken op NL 33 INGB 000 120 95 98 t.n.v. Stichting voor Christelijke Filosofie te Utrecht. Online doneren kan ook: ga naar onze website of scan de QR-code. Alvast hartelijk bedankt!

Wij wensen u fijne kerstdagen en een gezegend nieuwjaar.



Met vriendelijke groet,

Dr. Teunis Brand, directeur



# AS PEC TEN

**‘We moeten ervoor zorgen  
dat christelijk denken  
voortgang vindt’**

*Gesprek met Dirk van Schepen en Jan Gooijer*

*Christelijke Filosofie Conferentie 2025*

*Podcast DiepZinnig*

*Sophie themanummer over Politiek en Burgerschap*



# Jan Gooijer volgt Dirk van Schepen op als voorzitter van bestuur

**Per 1 januari geeft Dirk van Schepen het stokje door aan Jan Gooijer als voorzitter van het bestuur. Tabitha Moes ging met beiden in gesprek om terug- en vooruit te blikken.**

*Dirk, kan je wat vertellen over hoe jij bij de stichtingen betrokken bent geraakt?*

Dirk: Anders dan heel veel andere mensen die verbonden zijn aan de stichtingen, kende ik ze niet. Tien jaar geleden, bij een lustrum van de CHE, benaderde Ad Berger mij via een collega, die hem vertelde dat ik filosofisch geïnteresseerd was. Ik heb mij even georiënteerd en dacht: dit is eigenlijk een ontzettend leuke gelegenheid om de stichtingen van binnenuit te leren kennen. Je bent meteen ook betrokken en kan je schouders eronder zetten. Stel je voor: Berger had mij toen gezegd, van joh, wil je lid worden van ons blad of van de vereniging? Dan had ik nee gezegd. Hij vroeg: wil je in het bestuur? En toen dacht ik: dat vind ik interessant, wat gebeurt daar? Ik zou andere vormen nodig hebben gehad om inhoudelijk aangeraakt te worden.

Jan: Vormen die aansluiten bij de interesse van mensen om tegelijkertijd die grote traditie te respecteren. Door de eeuwen heen waren er al mensen die vanuit hun christelijke levenshouding hebben nagedacht. We moeten ervoor zorgen dat christelijk denken voortgang vindt, elke keer weer. Hoe betrek je mensen die potentieel geïnteresseerd zouden kunnen zijn in christelijke filosofie, hoe bereik je die?

*Dirk, zijn er dingen die je hebt geleerd tijdens je bestuursjaren?*

Dirk: Wat mij persoonlijk het meeste zal bijblijven is hoe mooi het is dat er mensen zijn die gewoon gratis uit betrokkenheid, verantwoordelijkheid en interesse als vrijwilliger hun steentje ergens aan willen bijdragen: we hebben een hele grote wolk van mensen



Jan Gooijer

die zeggen: dit vind ik belangrijk. Inhoudelijk filosofisch ben ik mij breder bewust geworden dat wij in narratieve leven. Ik denk dat de christelijke filosofie heel erg veel waarde heeft om zo'n verhaal te vertellen en mensen te helpen om onderdeel te worden van dat verhaal.

***‘Juist vanuit de tradities krijg je bagage om te zien dat wat je denkt relevant is’***

Jan: Daarom vind ik ons werk zo belangrijk. Er wordt een verbinding gelegd tussen wat we bijvoorbeeld zondags in de kerk horen en waar we doordeeweeks mee bezig zijn. Er gaat een relevantie vanuit dat christelijke verhaal om de werkelijkheid te begrijpen. Als ik het even op mezelf betrek, ik ben jurist en naarmate ik meer met het recht bezig was, kwam ook de vraag naar: wat is nou eigenlijk recht? Ja, en dan helpt christelijke doordenking daarbij.

Dirk van Schepen

Dirk: De vorming van jonge mensen is belangrijk. Alles heeft te maken met je dagelijks handelen, hoe je in het leven staat, vanuit welk perspectief, vanuit welke richting je denkt.

Jan: Voor mij is het zo belangrijk om jongeren die boodschap te brengen, nu we als christen ook een minderheid zijn. Je kan soms denken: Hoe kan ik nou zó anders denken? Is dat wel normaal? Is dat logisch? En juist vanuit de tradities krijg je bagage om te zien dat wat je denkt relevant is.

*Jan, kan jij vertellen hoe je bij de stichting betrokken bent geraakt?*

Jan: Bij ons lag *Beweging* thuis in de kamer. Ik las dat toch wel met belangstelling, ook in de middelbare schoolleeftijd. Tijdens mijn studie kreeg de theologische en filosofische reflectie op met name het recht een verdieping. Er zijn zoveel inspirerende Christelijke denkers, van wie de geschriften ook nu nog relevant zijn. Ik ben lang een “passieve toeschouwer” geweest van de stichtingen totdat Annemiek van Woudenberg tegen mij zei: “Ken jij nog een jonge jurist?” En ik zei: “Hoe jong is jong?” Nou ja en zo ben ik erbij gekomen. Hopelijk kwalificeer ik als jong...

Dirk: Fantastisch ja, jij bent ons nieuwe jonge bestuurslid!

*Jan, zou je nog wat kunnen specificeren welke rol jij hoopt te hebben in de stichtingen?*

Jan: Ik ben er echt van onder de indruk dat er een prachtige organisatie is met ook een inhoudelijk goed plan voor de komende jaren. Ik hoop daar een bijdrage aan te leveren door mensen met elkaar te verbinden, zaken te signaleren, waarvan ik denk: daar moeten we iets mee. Je vraagt specifiek naar mijn rol, maar ik wil vanuit samenwerking denken. Dirk refereerde net aan een hele grote groep mensen die betrokken is bij het werk van de stichting. Dat moeten we in stand houden.

*Jan, jij neemt het werk van Dirk over. Hoe kijken jullie naar de toekomst van de stichting?*

Dirk: Ik denk echt dat we de afgelopen jaren een beweging hebben ingezet. Ik kijk met belangstelling toe hoe dat de komende jaren gaat doorzetten en ik heb daar ook heel veel vertrouwen in. Financieel hoop ik dat er giftgevers zijn die de stichting wil steunen in algemene lasten.

Jan: Daarin zie ik een rol voor mezelf. Samen met Teunis creatieve wegen te vinden voor de fondsen. Dat hangt ook af van het verhaal dat je vertelt en gewoon met wie je praat. Het valt me op, Dirk, dat jij het woord beweging regelmatig gebruikt. Sophie heette vroeger ook Beweging. Elke organisatie moet eigenlijk een beweging zijn. Je reageert op ontwikkelingen die om je heen gebeuren. Dat is van belang in vorm en inhoud. Ik juich die verbreding ook toe, waarbij we onze eigenheid niet verliezen.

## Kennismaking met Rosa Douma, presentator van de podcast DiepZinnig

**Begin 2025 hopen we onze podcast ‘DiepZinnig’ te lanceren. We maken deze podcast samen met de Theologische Universiteit Utrecht. In (ten minste) acht afleveringen gaan we op zoek naar antwoorden op eigentijdse vragen aan de hand van christelijke denkers uit het verleden. We stellen alvast de presentator van de serie aan u voor: Rosa Douma.**

*Kun je iets vertellen over jezelf en hoe je ertoe kwam om te solliciteren voor presentator van deze podcast?*

Ik heb een achtergrond in media, communicatie en onderwijs. Dat bepaalt mijn blik. Polarisatie, crises en grote onrust in binnen- en buitenland – overall is een grote roep om veel meer doordachte antwoorden, meer begrip van complexiteit, om dialoog. Daar wil ik mij graag meer voor inzetten.

*Wat heb je met christelijke filosofie en theologie?*

Door het maken van de podcast Dit Dus met Kees van Ekris en de EO, ontdekte ik hoe behulpzaam theologie kan zijn. Mijn associaties met theologie waren tot die tijd vooral gedesillusioneerde, cynisch geworden twintigers. Ik ben heel blij dat ik van die negatieve associaties afgeholpen ben. Enorm dankbaar en verrijkt zet ik mijn zoektocht naar antwoorden voort: door zelfstudie en door het nadrukkelijk kiezen van de bevragende houding. Vervolgens merkte ik op dat in artikelen, in podcasts, op YouTube en op de werkvloer, mensen met filosofische bagage of insteek, zeldzaam

## Themanummer Politiek en Burgerschap

Het laatste nummer van Sopie van dit jaar ligt binnenkort op de mat: een themanummer over ‘Politiek en Burgerschap’. In dit nummer lees je over hoe burgerschaps- onderwijs wordt vormgegeven, over Plato’s Politeia en kun je een uitgebreid interview vinden met René van Woudenberg. Bestel dit nieuwe nummer of sluit een abonnement af op [www.sophieonline.nl](http://www.sophieonline.nl)



zinnige benaderingen hanteren. Daarom volg ik sinds een tijdje een cursus filosofie. Meewerken aan de podcast DiepZinnig komt voor mij dus op een prachtig moment. Het is precies wat ik nu voor mijzelf vorm probeer te geven: antwoorden vinden op vragen van nu, met diepdoordachte ideeën van denkers – theologen en filosofen – van vroeger.

*Wat hoop je zelf te leren van de podcast?*

Voor mij is deze studierichting dus nieuw. Ik ben onder de indruk van de kennis, de ideeënwereld en de mensen van Stichting voor Christelijke Filosofie en de Theologische Universiteit Utrecht. Ik hoop echt dat deze podcast voor zowel voor goeroes als groentjes in de filosofie en theologie mooie inzichten oplevert. Ik beschouw mijzelf als leerling in de filosofie en ik weet zeker dat mijn ‘liefde voor wijsheid’ alleen maar groter zal worden. Als jong meisje al vond ik het boek Spreuken het mooiste Bijbelboek. Ik zie uit naar de wijsheid die roept en het inzicht dat van zich laat horen!

## Nieuw in de boekenreeks Verantwoording: Essay Gedreven Gemeenschap

De tijd waarin wij leven kan verlamdend werken. Waar de overheid haar greep op maatschappelijke problemen dreigt te verliezen, trekken burgers zich steeds meer terug in hun eigen gelijk. Vervreemding en polarisatie liggen op de loer. Hoe moet het verder? Het is tijd voor herwaardering van maatschappelijke organisaties. Zij geven mede vorm aan de *civil society*, de tussenruimte tussen overheid en individu, waarin mensen in gezamenlijkheid verantwoordelijkheid nemen voor een menswaardig bestaan.

In dit essay onderzoeken Jan Hoogland, Robert van Putten en Jan van der Stoep hoe maatschappelijke organisaties kunnen bijdragen aan het goede samenleven. Ze betogen dat deze organisaties voortdurend hun

bedoeling, bezieling en binding moeten onderhouden. Verhalen zijn volgens hen de sleutel tot vernieuwing.

Gedreven gemeenschap is het eerste essay in de boekenreeks Verantwoording. Deze nieuwe reeks bevat korte, krachtige essays in een toegankelijke stijl. De auteurs prikkelen en zetten aan tot nadenken. Zij schuwen een duidelijke stellingname niet. *Gedreven gemeenschap* is te bestellen via onze website [www.christelijkefilosofie.nl](http://www.christelijkefilosofie.nl).



## Conferentie op 22 maart 2025: Op zoek naar het goede leven

**Welke rol spelen deugden in de christelijke ethiek? En hoe kunnen deugden anno 2025 gestalte krijgen in het alledaagse leven? Tijdens de conferentie verkennen we protestantse en katholieke perspectieven op deugdeethiek en hun betekenis voor vandaag.**

### Hoofdsprekers

Prof. dr. **Pieter Vos** is hoogleraar Ethiek en Geestelijke Verzorging bij de Krijgsmacht aan de Protestantse Theologische Universiteit. In 2002 promoveerde hij op een proefschrift getiteld *De troost van het ogenblik: Kierkegaard over God en het lijden*.

Prof. mr. dr. **Richard Steenvoorde** is bijzonder hoogleraar Christelijke Filosofie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Hij is dominicaan en woont in

Rotterdam. Steenvoorde promoveerde in de rechtswetenschappen (2008) en in de theologie (2023). Op de conferentie zal een nieuw boek in onze boekenreeks worden gepresenteerd: *Het goede in het gewone leven: protestantse deugdethiek*, van prof. dr. Pieter Vos.

### Locatie

Theologische Universiteit Utrecht, Plompotorengracht 3, Utrecht

### Kosten

Leden Vereniging voor Reformatorische Wijsbegeerte: €25,- Niet-leden: €37,50 Studenten: €12,50

Aanmelden kan via onze website [www.christelijkefilosofie.nl](http://www.christelijkefilosofie.nl)

## STICHTING CHRISTELIJKE FILOSOFIE

Aspecten is de halfjaarlijkse nieuwsbrief van Stichting voor Christelijke Filosofie (redactie: Tabitha Moes MA, communicatie@christelijkefilosofie.nl)

### Bestuur

Dirk van Schepen MA (voorzitter)  
Jan van Ginkel RA (penningmeester)  
Dr. Wout Bisschop (secretaris)  
Prof. dr. Ir. Aart Nederveen  
Dr. Jan Gooijer

### Hoogleraren

Prof. dr. Jan Hoogland (Twente)  
Prof. dr. ir. Jan van der Stoep (Wageningen en Utrecht)  
Prof. dr. Marc de Vries (Delft)  
Prof. mr. dr. Richard Steenvoorde (Rotterdam)  
Prof. dr. Christine Boshuizen-van Burken (Eindhoven)

### Bureamedewerkers

Dr. Teunis Brand (directeur)  
Marieke Haan (bureau manager)  
Tabitha Moes MA (redacteur en communicatiemedewerker)

### Contact

Plompotorengracht 1, 3512 CA, Utrecht  
033 - 43 28 288, [info@christelijkefilosofie.nl](mailto:info@christelijkefilosofie.nl)  
[www.christelijkefilosofie.nl](http://www.christelijkefilosofie.nl)  
Twitter: @Cfilosofie  
IBAN: NL33 INGB 0001 2095 98

### Ontwerp

Frivista, Amersfoort

### DTP & Druk

AMV – Buijten & Schipperheijn Grafimedia, Lunteren

## Agenda

> **22 maart 2025** Christelijke Filosofie Conferentie

### Onderwijs

> Theologische Universiteit Utrecht, ***Inleiding filosofie***, door prof. dr. Jan van der Stoep, en gastdocenten (semester C 2024-2025)

> Wageningen University, ***Intercultural Perspectives: Moral Status of Animals and Humans***, door prof. dr. Jan van der Stoep (periode 3 en 4 2024-2025)

**Kijk voor meer informatie op [www.christelijkefilosofie.nl](http://www.christelijkefilosofie.nl).**